

ve smyslu druhého odstavce čl. 343 obch. zák. v místě určení, když mu bylo oznámeno, že adresát — žalovaný — odmítl přijati zboží. Žádným způsobem neměl připustiti — trval-li na splnění smlouvy — by bylo provozním úřadem železničním prodáno, a dlužno souhlasiti s rozsudkem odvolacího soudu, že prodej papíru, provedený zmíněným železničním úřadem dle § 81 želez. doprav. řádu, nelze pokládati za svépomocný prodej žalobci dle čl. 343 obch. zák. Žalobce, prohřešiv se takto na své povinnosti, jemu dle čl. 282 a 343 obch. zák. uložené, zavinil tím ztrátu zboží, a nemůže proto žádati na žalovaném splnění smlouvy. — K tomu všemu přistupuje ještě další důležitá okolnost, že žalobce zaslal žalovanému zboží dobírkou, a že požadoval dle zaslané mu faktury vyšší, nežli smlouvenou cenu. Dle tvrzení žalobce byla tržní cena dojednána na 360 K za 100 kg a byla splatna za 30 dní se 3procentním skontem. Naproti tomu zněla faktura na zaslané zboží ze dne 12. listopadu 1918 na 360 K za 100 kg a bylo žádáno zaplacení celé kupní ceny dobírkou. Jest nepochybné, že žalobce, zaslav za těchto podmínek zboží, nesplnil tím smlouvu se žalovaným uzavřenou, a nemůže proto, hledíc k ustanovení § 1052 obč. zák. domáhati se zaplacení kupní ceny. Názor dovolatelův, že žalobce, odevzdav zboží dráze k dopravě, splnil již v tomto okamžiku smlouvu, a že tou dobou přechází nebezpečství na kupitele, jest právně mylný, neboť, nehledíc k tomu, že žalobce, zaslav zboží na dobírku, smlouvy nesplnil, není zde rozhodnou doba, kdy ve smyslu § 429 obč. zák. nastala tradice zboží odevzdáním k dopravě, nýbrž rozhodným jest onen okamžik, kdy kupitel se ujal sám zboží, a sám jím mohl disponovati. (Čl. 402 obch. zák.) Poněvadž pak žalovaný, odepřev přijetí zboží dříve, než bylo žalobcem odesláno, octl se v prodlení, musí žalobce, jenž, nespokojiv se s reální oblací, zboží žalovanému zaslal, nésti následky toho, že nezachoval se dle předpisu článku 343 obch. zák. Rovněž nelze sdíleti názor dovolatelův, že žalovaný byl povinen žádati žalobce, by od dobírky upustil. Z jakého důvodu právního žalobce tuto povinnost žalovaného odvozuje, není v dovolání uvedeno, a není také žádného ustanovení zákonného, které by žalovanému tuto povinnost ukládalo. Nikoli porušení smluvního závazku na straně žalovaného, nýbrž nesplnění smlouvy se strany žalobce a přestoupení předpisu čl. 343 obch. zák. ukládajícího sice fakultativně, ale zároveň výlučně prodávateli za povinnost, jak má naložiti se zbožím, octl-li se kupitel s přijetím jeho v prodlení, jest příčinou, proč byla žaloba zamítnuta.

Čís. 214.

Ustanovení § 219 odst. 2 poštovního řádu ze dne 22. září 1916 čís. 317 ř. z. jest ve shodě se zákonem.

(Plenární usnesení ze dne 1. července 1919 č. pres. 564/19.)

K dotazu, vznesenému v Národním shromáždění na ministra pošt a telegrafů, vyžádal si tento ministerstvem spravedlnosti posudek nejvyššího soudu o otázce, zda ustanovení § 219, odstavec druhý, poštovního řádu ze dne 22. září 1916 čís. 317 ř. z., jest ve shodě se zákonem. Ne-

v y š š í s o u d v p l n ě m s v ě m s h r o m ě ě n ě m z o d p o v ě ě l o t ě z k u k l a d n ě a t o z t ě c h t o

d ů v o d ů :

V dotazu na ministra pošt a telegrafů popírá se platnost § 219 odst. 2 poštovního řádu ze dne 22. září 1916 čís. 317 ř. z. jednak s poukazem k § 27, odst. 2 poštovního zákona ze dne 5. listopadu 1837 čís. 240 sb. z. s., kde beze všeho dalšího obmezení ustanoveno, že nároky, pochodící z ručení státu za předměty, odevzdané k dopravě státním poštovním ústavům, vyřizují se pořadem práva, jednak poukazem k čl. 11 zákl. zákona státního čís. 145 ř. z., dle něhož nelze nařízením zákon ani rušiti, ani měniti, ani doplňovati neb obmezovati. V té příčině dlužno vrátiti se zpět a podrobiti úvaze předpisy z doby jednak předústavní, jednak ústavní. Z doby předústavní pochází zejména řád pošty listovní ze dne 12. června 1838 čís. 280 sb. z. s. a řád pošty listovní ze dne 6. listopadu 1838 čís. 302 sb. z. s. Onen víže uplatňování náhradních nároků proti poštovní správě pořadem práva na podmínku, že prvé vyčerpán byl pořad stolic správních (§ 46). Dlužno si proto položit otázku, zda obmezení § 46 řádu pošty povozní mělo, hledíc k § 27, odst. 2 poštovního zákona, moc závaznou. K této otázce sluší se dáti odpověď kladnou. Jest ovšem v literatuře (srovnej Deutsches und österreichisches Postrecht, Der Sachverkehr, Dr. Hans Nawiasky, Vídeň, Manz 1909, str. 49 a násl.) sporno, zda pro dobu předústavní lze vůbec činiti rozdíl mezi mocí zákonodárnou a mocí nařizovací a, pakli ano, jaké byly meze a jaká byla podoba obojí této moci. Správným zdá se býti názor, že pro dobu předústavní není vůbec místa pro rozlišování obojí zmíněné moci, poněvadž za vlády absolutistické veškerá, jakékoli jméno mající moc (imperium) soustřeďovala se výlučně v osobě absolutistického panovníka a, co jím samým nebo jeho ústředními úřady z jeho plenipotence a v důsledku této bylo nařízeno a ustanoveno, mělo oproti poddaným touž moc a váhu. Vnáseti do této doby rozdíl mezi zákonem a nařízením znamenalo by, přiodívati tehdejší zcela heterogenní poměry ústavní v šat, jenž teprve napotomním zákonodárstvím pořízen byl na zcela změněné poměry ústavní. Než, i kdyby chtělo se pro předústavní dobu vycházeti z rozdílu mezi zákonem a pouhým nařízením a chtěl by se tudíž řád pošty povozní vůči zákonu poštovnímu považovati za nařízení s významem a dosahem nařízení pozdějších poměrů ústavních, slušelo by se přiznati § 46 řádu pošty dovozní alespoň pro dobu jeho vzniku moc závaznou. Již v uvozovacím patentu k poštovnímu zákonu praví se v odstavci 5: »O způsobu správy a používání poštovního regálu a o zařízení a sazbách poštovních ústavů budou předpisy na základě tohoto zákona zvláštními vyhláškami uvedeny na všeobecnou známost.« V poštovním zákoně samém pak stanoví se pod nadpisem »d, nařízení poštovních ústavů« v § 24 toto: »Zvláštní nařízení (reglement) stanoví nařízení různých poštovních ústavů a řízení, jehož dlužno šetřiti při jich používání, a určí práva a závazky těch, kdo poštovních ústavů používají (řád pošty povozní a řád pošty listovní). Z těchto ustanovení, nanejmen pak z ustanovení § 24 poštovního zákona plyne, že poštovní správa obdržela i ve smyslu nynějších ústavních pojmů zákonem zmocnění, by, trvaje na zásadě § 27, odst. 2 poštovního zákona, učinila v zájmu vnitřní služby a

k uvarování se zbytečných rozepří právo poškozeného k nastoupení pořadu práva závislým na předchozím, konečném vyřízení náhradní otázky cestou správní. Docela v souhlasu se zmíněným odstavcem 5. uvozovacího patentu k poštovnímu zákonu počíná dekret dvorní kanceláře ze dne 12. června 1838 čís. 280 sb. z. s. slovy: »C. k. nejvyšší dvorské poštovní správě sděluje se k prohlášení připojený řád pošty povozní, nabývající působnost dnem 1. listopadu 1838.« I dle této dikce vystupuje nejvyšší dvorská poštovní správa jako pouhá vykonavatelka všetvorné moci absolutistického vladaře. Dle řečeného měl předpis § 46 řádu pošty povozní v době předústavní moc závaznou. Nastolením ústavnosti zůstal poštovní zákon nedotčen, nebyv nižádným pozdějším zákonem zrušen (§ 9 obč. zák.). Zůstala tudíž i na dále v platnosti zejména též uvedená již ustanovení odstavce 5 uvozovacího patentu k poštovnímu zákonu a § 24 tohoto zákona, zmocňujícího poštovní správu zejména též k tomu, by zevrubněji upravila práva a závazky těch, kdo poštovních ústavů používají. Neboť šem 11 písm. d) zákl. zákona státního z 21. prosince 1867 čís. 141 ř. z. přikazuje se sice do oboru působnosti říšské rady úprava poštovníctví. Tím však vymezuje se jen obor působnosti říšské rady oproti zemským sněmům a nepraví se nic jiného, než, že, pokud by k úpravě poštovníctví bylo třeba zákona, musela by se na něm usnésti říšská rada. Nerozhoduje se tím však otázka, kdy k této úpravě je třeba zákona a kdy může se úprava provést nařízením. Po této stránce rozhodujícím jest čl. 11 odst. 1 základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867 čís. 145 ř. z., dle něhož jsou státní úřady oprávněny, by v mezích své úřední působnosti vydávaly na základě zákona nařízení s mocí zákona, pro každého závazná a proti každému vynutitelná. Porovná-li se toto ustanovení s § 24 poštovního zákona, vyplývá, že tímto posléz řečeným předpisem jest poštovní správa zmocněna, by, šetříc zásady § 27 odst. 2 poštovního zákona, dle níž pro náhradní nároky tam naznačené, připouští se pořad práva, zevrubněji upravila podmínky, za kterých pořad práva lze nastoupiti, a že tato úprava neděje se ovšem na dále reglementy, o nichž zmiňuje se § 24 poštovního zákona, nýbrž ve shodě s poměry ústavními řádně vyhlášenými nařízeními, majícími dle zmocnění § 24 poštovního zákona moc zákona. Z těchto úvah nutno dospěti k závěru, že ustanovení § 219, odst. 2 poštovního řádu ze dne 22. září 1916 čís. 317 ř. z. jest ve shodě se zákonem. Tento předpis zachovává v platnosti zásadu § 27, odst. 2 poštovního zákona a upravuje pouze otázku, kdy nárok na náhradu, vznesený proti poštovní správě, lze považovati touto za odmítnutý, pokud se týče vůbec nebo z části za neuznaný a kdy tudíž vzešel vlastně mezi poštovní správou a poškozeným spor o náhradní nárok, jež řádným soudům náleží vyřídit. Nepraví se tím nic jiného, než že nárok neplatí již tehda za neuznaný, když odmítnut byl některou z nižších administrativních stolic, nýbrž, když odmítnut byl místem, v administrativním pořadí nejvyšším. Po této stránce měla poštovní správa, jsouc k tomu zmocněna § 24 poštovního zákona, volnou ruku i oproti předpisu § 20 řádu pošty listovní ze dne 6. listopadu 1838 čís. 302 sb. z. s., poněvadž tento řád v poměru k poštovnímu zákonu měl v době předústavní ráz reglementu, zmíněného v § 24 poštovního zákona, kde výslovně jako takový jest uveden, a za ústavních poměrů má vůči poštovnímu zákonu ráz nařízení s mocí zákona a mohl tudíž dle zmocnění

§ 24 poštovního zákona, hledíc k čl. 11 základního zákona státního čís. 145 poštovní správou nařízením s mocí zákona býti blíže upraven tak, jak se právě stalo v § 219, odst. 2 poštovního řádu z roku 1916.

Čís. 215.

Přípustnost pořadu práva pro nárok na obec o náhradu škody, již obec způsobila tím, že neoprávněně nebo způsobem, přičícím se zákonu, prodala věci, jiným úřadem zabavené a u ní uložené.

(Rozh. ze dne 1. července 1919, R I 246/19.)

Při prohlídce, již provedlo četnictvo u žalobkyně, podezřelé dle cís. nař. ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. z. z nedovoleného obchodu s obilím, bylo zabaveno též 24 kg vepřového masa. Četnictvo dalo maso do uschování žalované obci, jež je koncem prosince 1917 nebo počátkem ledna 1918 prodala. Trestní řízení proti žalobkyni bylo pak v dubnu 1918 zastaveno a spisy postoupeny okresnímu hejmanství, jež výměrem z června 1918 nařídilo obci, by vydala žalobkyni výtěžek za maso. Obec nabídla žalobkyni peníz, jež stržila za maso. Žalobkyně s tímto penízem se nespokojila a domáhala se soudně peníze, za který maso zakoupila. Povinnost obce k náhradě škody odůvodňovala žalobkyně jednak tím, že ujednala s obecním tajemníkem, že obec uschovaného masa neprodá, dokud oznámení na žalobkyni nebude vyřízeno, jednak tím, že obec nebyla oprávněna maso prodati a že zejména nesmělo se tak státi tím způsobem, že maso převzaly z volné ruky a za nízkou, libovolně stanovenou cenu dílem četnictvo, dílem sama obec. Žalovaná obec vznesla proti žalobě námitku nepřípustnosti pořadu práva. Soud první stolice námitce vyhověl, vycházeje z právního názoru, že z tvrzené úmluvy s obecním tajemníkem smluvní závazek obce nemohl vzejíti, jinak však že obec, hledíc k ustanovení § 56 cís. nařízení ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z. jednala, vzavši maso do uschování, v přeneseném oboru působnosti jako orgán státní správy a nemůže proto pro škodu, již v této své působnosti žalobkyni snad zapříčinila, na řádném soudě býti žalována. — Rekursní soud usnesení první stolice zrušil a nařídil jí, by po pravomoci zrušovacího usnesení, vyslechnouc strany, znova rozhodla. Rekursní soud schválil stanovisko první stolice o nezávaznosti úmluvy mezi obecním tajemníkem a žalobkyní pro obec, považoval však za rozhodnou, a tudíž přesného objasnění a zjištění vyžadující okolnost, zda prodej masa stal se tvrzeným, zákonu se přičícím způsobem, poněvadž z tohoto důvodu byla by obec soukromoprávně povinna náhradou škody.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu žalované obce.

Důvody:

Žaloba o náhradu škody zakládá se v tomto případě na dvojím právním důvodu:

I. na tom, že obec nedodržela ujednání, uzavřené dle tvrzení žalobkyně s obecním tajemníkem, že obec maso, u ní uschovaného, neprodá, dokud oznámení na žalobkyni nebude vyřízeno a